

Numerul 48.

Oradea-mare 28 nov. (II dec.) 1904.

Anul XL

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8. pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Parfum de toamnă.

Valeriu coborâ tocmai cărarea țepișă a grădinii lor dela casă. Cine știe la ce se gândia el, căci capul și-l ținea plecat și mersul îi eră alene... Ajuns în curte, factorul poștal îi dă o scrisoare și făcându-i un compliment eși.

Plic elegant, culoare roza, scriitură regulată de femeie și ce parfumată!

Mirat, Valeriu o întoarse pe o față și pe cealaltă. Stampila poștală arată că scrisoarea sosește din capitală. Din capitală?... Aha, da, da!... și un fior îi trece prin trup și un tremur îi cuprinde membrele... simțire, ce o ai de câte-ori te surprinde o veste neașteptată, ori deschizi o telegramă.

Nervos, Valeriu o vără degrabă în buzunar, se uită spărios în jur, ea și când ar teme-o de-o mână dușmană... și fericit că nu fu observat de nime, intră de nou în grădină și nu se opri până în fund sub nucul lui predilect, unde se lungi pe iarba mătasosă și deschise plicul și prinse a sorbi scrisoarea cu mult nesăț...

Și precum cetia, fața lui albă prinse să arate felurite colori, acum roșă, acum galbină, ce trecea în palidă verzie... Un psiholog bun simplu din jocul acestor nuanțe putea ghici tot ce se petrece în interiorul tinerului Valeriu.

Părea cam agitat, căci la sfârșitul cetirei oftă îngândurat... apoi așază scrisoarea de nou în plic și îi cu grije o ascunse în buzunar.

Abătut, cu capul sprijinit de mâna dreaptă, privește lung în gol, căutând par' că să-și adune roiul de iluzii risipite...

— Curios! s'ar mai jucă și acuma ea copiii... Eu țineam că-i glumă, dar ea nu. Eră să uit tot ce-am visat odinioară, când ea revine ispititoare să-mi dea prilej de visuri nou! Ce realitate dulce și totuși câți ghimpi poartă ea ascunși!... Zefirul liniștitor prinse ai desmerdă fața infer-

bintată și a se jucă cu bucele lui castanii... Șiret, vecinic tinerul Amor cu „roza“ sa în mână se furisă sub nucul verde — și atinse ușor-ușor fruntea lui Valeriu cu aripa-i vrăjită... apoi sbură iar în înălțimea lui de zeu... Valeriu îi cunoscă puterea, căci o simțire plină de dulceață și parfum îi se strecură în pept. Acum poate întâi dată simți el acel sentiment rar din o lume nouă, un sentiment plin de putere, ce-ți deșteaptă curaj... sentiment înălțător acesta, pe care Valeriu l-a întâlnit numai la eroii din romane... sentimentul superiorității sale față de femeia sentimentală.

O păsărică trecu ca o săgeată peste el. Valeriu tresări ca un făcător-de-rele... Aproape de el două fire de brândușe crescute dintr'o trupină spun povești de dragoste... El le privește cu sete și le întreabă zimbitor, de este ierată iubirea ce natura ți-o aprinde? O întrebare, ce a mai făcut-o el odată dragăstoaselor raze de soare, ce sărutau cu atâta foc mii de floricele...

— Ești liber întru a admiră frumosul — își zicea însuș; iar a te lăsa răpit de farmecul lui, este cea mai elocventă preamărire a artistului.

A iubi o femeie din motiv că Creatorul a intrupat în ea frumosul, e unul dintre sentimentele cele mai curate; iar a întimpină și tu dragoste și simpatie din partea ei, ce poate fi alta decât armonia cea mai perfectă?...

Natural! numai cât Vinerea armonioasă își are și ea caprițiile ei... Câte suflète n'a amăgit ea, câte inimi n'a rănit și câte lacrimi n'a stors ea de când lumea îi ascultă șoapta!... De vifor, de cruda ei ironie e îngrijorat Valeriu. A ceti o scrisoare, care tradează gelosie, ce alta poate însemnă decât ironie, început de furtună? Și scrisoarea lui Valeriu tocmai vifor prevestește!...

Din nou prinde scrisoarea și cetește:

— Valeriu dragă!

„Sunt două săptămâni trecute, de când m'am

înstrăinat de locul acela plăcut, unde mi-am petrecut atât de bine și sufletul îmi arde de dorul de a putea sbrură iar îndărăt. De ar trece veacuri, chiar și în amurgul vieții mele, tot așa de vie și de dulce îmi va fi amintirea zilelor petrecute la voi, ca și acum după timp de două săptămâni. Clipele acele... fi-vor pe veci cele mai gingașe impresii ale sufletului meu dornic de viață!...

„Valeriu dragă! — Unchiul teu e gelos ca eu să-ți seriu. Inima îmi șoptește contrarul. De aceea am două dorințe: Cea dintiu e, ca în scrisorile tale nici prin un cuvânt să nu tradezi șirele mele; a doua, ca să-mi scrii și tu mult — mult, căci me simțesc așa de fericită să-ți pot ceti scrisoarea!...”

Aci Valeriu se oprește. I vin în minte anii copilăriei. Tiner cu bună educație, pătruns de frica lui Dzeu, a crescut ca crinul în roua dimineții. N'a trebuit să roșască nici odată pentru greșeli contra bunelor moravuri. Înțelept, el a știut să aleagă pururea drumul neted de noroiul în care mulți dintre prietnii sei au lunecat... Ca de o icoană ștearsă din viața de student gimnazist își aduce aminte de o Jenică, care poate îl iubiă, căci l-a invitat la fereastră sa s'o distragă... și cât de zăpăcit i-a respins rugarea copilei sub cuvânt că-l imbulzește studiul... Ce crud a fost el atunci!...

Părea că-i fată mare, nu flăcău, căruia i se iartă mai multă îndrăzneală.

Și acum, când e mai copt la cap, cântec de Sirene, șapte ne'ntelese prind a-l lua de minte...

Ce ironie! ce capriț al ademenitoareii Venus, ca primul foc de dragoste să îl aprindă în pept o femeie măritată... și tocmai mătușica sa să-i arete vraja unei lumi cu totul nouă!

Prin ce joc a sentimentelor se întâmplă aceasta, el nu-ș dă seamă, destul că e amoretat, iar mătușă-sa șireată sporește focul scriindu-i epistolă, ce clocotește de puterea dragostei...

De nou se uită la scrisoare.

Urmând șirele ei gingașe, la un reflex al fantaziei sale puternice, Valeriu tresare găsindu-se față în față cu mândra lui mătușică. Pe raze lungi de fericire, stoluri-stoluri i revin amintirile ispititoare legate toate de fapta ei îngerească...

Când prima dată i-a văzut poza de mireasă, Valeriu eră student în clasele superioare. Și atunci a tresărit, nu știu cum, în fața chipului fetei cu privire dulce visătoare. — Ce mireasă mândră are unchiul! își zicea atunci și se mulțămia cu prima constatare, ne mai ispitindu-și imaginația să scoată și pentru sine vre-un tainic înțeles...

A doua oară a întâlnit-o în original. Nevastă tineră de un farmec răpitor, păzind cu iubire brațul soțului ales. Și atunci din datorie fu cinstit tinerul Valeriu cu un sărut, de cele ce cu dărniceie întâlnești la rude.

Elena credea că-i arată iubirea de neam la despărțire și nici prin gând nu i-a trecut, că ea i umple inima de un dor, de o simțire sfântă, ce te înalță și te face să fii egoist, să invidiezi și să suferi... Valeriu eră octavan.

Și după patru ani termină universitatea. Tiner chipes, plin de ideale, acum gustă din belșug distracțiile celei mai lungi dintre vacanțe.

S'au dus cocostârcii și rândunelele cu ei. Viile s'au îngrădit cu îngrijire. S'au ales pândari căci

strugurii au apucat în pârgă. Și persecile 'n vii sunt toate coapte.

Pe o pajiște aproape de via lor, Valeriu stă lungit de-a stânga unei dame tinere și cu amabilitate o apără cu umbrela de strălucirea nevinovată a razelor blânde de toamnă. Între ei pe iarba verde o grămăduță de perseci mari coapte.

Valeriu alege una, cea mai gustoasă:

— Uite, cât e de roșă pe jumătate! Imitează trandafirul ce ți-a înflorit în față...

Știea ea bine că merită complimentul ce i s'a făcut, de aceea toată observarea ei fu un zimbet drăgostos, ce numai natura îl poate reproduce la resăritul soarelui, în zile senine de primăvară. — Valeriu despică perseca în două cu gust și o întinse:

— Poftim jumătate!

Nu din nepoliteță o făcù, căci cu toată pulverea școalei ce i s'a așezat pe ghețe în curs de 16 ani, lui Valeriu nu-i lipsia nimic din istețimea unui bun curtenitor. — Tot lucrul eră o apucătură... jucărie copilărească, de care singur se minună băgând de seamă că-i reușește bine, tot mai bine...

Mai ieri tinera și cocheta lui mătușă, sosită cu unicul seu prunc la țară din capitala șgomotoasă, admiră tabloul absolvenților de universitate din acel an școlar și constată cu mare satisfacție, că cel mai frumos în tablou e Valeriu. Și când acesta, modest încercă să protesteze, ea l-a prevenit săgetându-l cu o privire plină de dragoste și adause:

— Da, cel mai drăgălaș nu numai în tablou ci și în natură! — așa încât Valeriu cu totul învins, nu află cuvinte de apărare, ci aprins la față se complimentă...

Poate că în inimile amândurora ceva simpatie mult mai strinsă, ca aceea ce o întâlnim la rude, să se fi ivit încă la prima lor vedere și să fi stat înădușit în inimi focul dragostei reciproce; dar cea dintiu schintee abia acum lucii în ochii lor frumoși. Acelaș magnet i-a electricizat de odată... și deopotrivă simțiră cum o vrajă supraomenească le toarnă în suflete sentimente dulci, bine formate și le apropie tot mai tare... Zi de zi făceau primblări în liber, pe cuvânt că Valeriu distrage pe mătușica sa sosită ca oaspe... și nime, — nime nu visă, că în fiecare primblare ei caută prilej să converseze așa în tihnă, tot ce inimile lor știu născoci, agitate de căldura apropierei...

În câteva zile ei și-au spus povești fără de număr și și-au făcut mii de complimente. Acum vorbiau prin flori, căci firele de iarbă fure deja pe deplin ispitite. Ea promitea, că toată floarea oferită din partea lui Valeriu o s'o preseze și o s'o țină ca scumpă suvenir.

Tineri amorezați, ei de mult par' că uitaseră, ce raport de înrudire este între ei. — Rideau ades de fiece nimic și se ficsau pe întrecute. Și pe drum cei ce i vedeau cu dulce suris pe buze — se întrebau, de e aceasta coconița pe care o ia dl Valeriu? — Că zeu nimerită păreche!

Nu e mirare deci, că în dragostea lor acum nici o persecă nu putea s'o mânânce unul fără celalalt...

...Boare lină se jucă cu suvițele ei blonde... buzele de fragă mișcau ușor ispititoare, în vreme ce dinții, adevărate mărgăritare, mușcau cu gust din persecă... Ochii ei de albastrul cerului povestiau dulce cu cei negri a lui Valeriu...

Deodată ea suspină... și cu lung oftat caută în gol cam abătută...

— O Doamne sfinte, pentru ce ai ursit unele suflute la tortură veșnică?...

— Cum, mătușă dragă? soție de funcționar înalt, cu distracții din capitală... soție grațioasă și mult adorată... dta să vorbești de nefericire! S'ar putea oare?

— Și totuși e așa! — În casa noastră deapurruri domnește tăcerea, monotonia. Nici un farmec!... și umbra morții pare că a cuprins tot unghetul. Singură, eu simțesc un gol așa de nesfârșit. Suflut îmbătrânit, când vine el dela birou, am să fățărăsc; de am din întâmplare voe prea bună, ori să me afile vre-odată stând la fereastră... e gata cearta!... Cu teamă nebună me duce cam rar la teatru... iar acum, că venii pe o săptămână la țară, îmi și făcui un riguros program de drum. S'a îngrijit, ca tot cu rude să călătoresc... și încă ziua... Gelosie!...

— Așă-i, dacă ești prea frumoasă, mătușică! Pe dta și astăzi te-ar invidia ori care fată mare!...

Zimbi ușor... Apoi reluă:

— Monotonia din familia noastră, amestecată de caprițiile soțului meu, face din mine adevărată misantropă. O, cât aș dori să fiu pe un vârf de munte, să am o colibuță, ziua să petrec culegând la flori și spulberându-mi în vânt amintirile de copilă idealistă!...

„Ce folos, că cineva e frumos și cu poziție, dacă spiritele lor nu se pricep, nu pot simpatiza? Roza e atrăgătoare, dar cu spini!... Fie soțul și mai urit, numai sufletul lui fie mare, ca consoarta lui cu respect, cu admirare și cu mândrie să caute la el. Soția are să îndulcească viața alesului seu; în schimb acesta e dator să-i dea prilej spre așa ceva!...

„O, viața mea e chin... sufletu-mi e atins de receala morții!... În câte rânduri mi-am făcut planuri de divorț!...

Acî o copleși durerea... Tăcui. Și un strop de rouă lunecă din ochii ei pe iarba verde, reoglundindu-se în el regretul unei vieți pierdute...

Se șterse la ochi, apoi continuă:

— Spre exemplu, cât de fericită va avea să se simtească nevăstuța ta alături de tine!... Fire veselă, spirit de viață, pe tine, Valeriu dragă, sigur te va iubi... căci întreagă ființa ta anume e făcută să te facă să tremuri... — și cu o galesă privire fiesându-l — zise: ...tu ai darul cuceririi!

A urmat apoi o pauză. Ochii lor căutau rătăciți printre fricelele de iarbă... numai inimile le palpitau expresiv mișcate de aceleași impresii...

Toate acele clipe de electrizare suflutească trecură de nou prin imaginațiunea lui Valeriu clare, purtând pe aripile lor vrăjite aproape acelaș farmec ce l-au avut dintiu. Poate că o putere nevăzută să fie amestecată în jocul acestor două inimi, care face să simtă la fel și care va ținea deapurruri vii impresiile ce le-au împletit reciproc...

Uite, cum serie și ea căutând perdată pe urma clipelor ce nu mai sunt:

— Plăcutele acele escurzii rând pe rând îmi vin în minte. Și florile culese atunci, cu deosebire firul acela unic de viorea, îl păstrez cu gelosie!... Mai obișnuiești, dragă, să te primbli pe acele locuri mândre?... Dacă vei mai află flori, atunci rupe una,

numai una, gândindu-te la mine, apoi aruncă floarea și uită-me de tot!...*

La aceste șire, Vleriu tremură prin întreg trupul. Își aduce aminte de escurzia din urmă...

Urcu amândoi o coastă țepișe. Ea timidă, cu câte-un țipăt ascuțit se legănă să cadă, iar Valeriu îi întinse mâna. La început ea nu se învoii, iar pe urmă având nevoie de sprijin, primii ofertul. În stare de estaz, Valeriu i stringea mâna cu dulceață, iar ea cunoscând rostul stringerii de mâni, îl îmbătă cu privirea ei plină de voluptate... Atunci zări Valeriu sub o tufiță un fir de vioarea. Ce ironie a naturii! Prima floare a primăverii, să se trezească la viață în zorile toamnei posomorite! I-a dat-o numai decât mătușei sale, cu care, sârmana floricea, avea atâta asemănare. Cine știe dacă în felul acestei femei cochete și viorica nu și-a ridicat, sârmana, capul să caute toamna versuri dulci de dragoste? Cine știe?...

Și când au coborît dealul prăpăstios, veniau ținându-se de braț... Eră atâta căldură în stringerea de braț și atâta înțeles în resuflatul lor cald de aproape. Atunci, ca ameuțită, și-a lăsat odată capul pe umărul lui puternic și toată pasiunea inimei ei aventuroase și-a tornat-o în vorbele de adânc regret:

— Dzeule, pentru ce n'ai făcut să me nasc barem cu cinci ani mai în urmă de ce s'a născut Valeriu!? Pentru ce?...

Eră numai cu patru ani mai în vârstă ca Valeriu și credea, naiva, că aceasta i-ar detrage din farmecul ei de femeie drăgălașă... În mintea sa agitată visă la timpuri, ce apuse odată, nu-i putere omenească să le mai întoarcă... S'ar fi dorit, nebuna, să fie acuma fată mare, și Valeriu să-i fie curtenitorul... Cu el în tihnă și mai liber să guste clipe fericite; să-și spună lungi-lungi povești de dragoste... pe urmă Valeriu s'o cucerească și din iubire adevărată el să-i clădească palat ca al zinelor și s'o facă fericită...

Ei, dar e târziu, e prea târziu!... Iluziile ei tinerești, de s'ar putea adună toate din locurile risipirei, cu toată căldura lor n'ar mai putea spulberă ceața ce ascunde vremile trecute...

Dorințe mari, pururea neajunse, a nutrit mătușă lui Valeriu în inimă. Pe razele aurii a unui vis amăgitor, ea de multe ori și-a dat curs liber pornirilor inimei sale dornice de o viață nouă, fără spini. Și nici nu observă câtă ironie e în ale sale ușuratică porniri!... A trecut primăvara cu adevăratul seu farmec!... Viorica întârziată îi inspiră compătimitire!...

Cu scrisoarea de azi, femeia drăgăstoasă continuă într-o bate ispititoare la fereastra inimei tinerești a lui Valeriu.

— De acolo voiu ști că ai primit rândurile mele, dacă îmi vei serie numai decât —

Valeriu plin de hotărîre se ridică; deschise în casă cutia cu hârtia cea mai elegantă, prinde condeiul și stă gânditor cum să înceapă...

Și pe când vână mai cu din adins după fraze înflorite, să placă mătușei lui, un lung fior i trece prin vine...

— Ce faci, copile?... i șoptește o voce misterioasă... Scrisoarea ta mai intiu o s'o citească unchiul teu... și ea drama familiară să fie completă, o va ceti și ea... o va ceti și va plânge cu lacrimile Evei... iar tu primii-vei dela unchiul teu pumnalul, cu rugarea să îl înfigi pe deplin în inima sa... va

ști cel puțin că dela nepotul seu drag a primit lovitura fatală!...

Sabia lui Damocle spânzură amenințătoare deasupra lui Valeriu...

Valeriu o zărește și se cutremură. În inter-nul lui un vifor se deslănțuește... palatul vir-tuții, la care Valeriu 23 ani a lucrat cu grije, când ar lucra mai cu splendoare, pare a fi umbrat de un nor negru ce vine, crește și amenință...

— Greșit-am!... Dzeule, iartă-mi greșala!...

Ce blând străluce soarele afară!... Frunzele de teiu dela fereastră stau așa de liniștite. În natură-i pace dulce...

— Ce vis groaznic avui! — își zise Valeriu când se deșteptă din fantazare...

Și puse condeiul pe masă, iar hârtia în cutie. Aprinse grabnic o luminare și ținu deasupra epis-tola de dragoste a mătușei sale...

Și în vreme ce hârtia se prefăcea în scrum, Valeriu ca înviat din morți îngână voios refrenul:

— Mătușă, mătușă, cu greu me imbată parfu-mul de toamnă! —

Emil V. Degan.

Te-oiu mai vedea ?

*La tine-mi zboară pururi gândul,
Dar azi de ce mi-e atît de greu?*

De ce se bate cu putere

Azi inima în peptul meu?

Și dorul teu prin ea trecându-l,

De ce-mi curg lacrimi, de durere?

Presinț de reu me stăpânește!?

Or jalea m'a cuprins de tine,

Că zilnic ți se vestejește

Nădejdea într'un singur bine!?

Norocul teu, să nu-l dea Domnul

Nici celor mai haini dușmani,

Oăci crud ți-a fost destinul, mamă,

Și vitregi cei din urmă ani.

O vreme ți-ai jertfit și somnul,

În dorul teu cel peste samă

De-a-ți crește fii, cum n'are satul.

Și 'n loc de vrednica răsplată

Legatu-te-a de el azi patul,

Să nu mai poți spera vr'odată!

Ți-am fost trimis deunăzi carte...

Și-at și venit, mîncînd pămînt,

Ca și-az... la mumă-ta... că moare.

Cădea-oiu mâne în mormînt,

Iar tu... de-aici... i fi... departe...

Suspîn, și 'n piept mi-e g eu, me doare...

Vedea-te-voiu încă 'n viață,

Or niciodat, cât stă pămîntul!?

Pe-obrazu-mi lacrimile 'ngheață

Și-oprește-mi-sc 'n gât cuvîntul.

Dionisie Stoiea.

Cel dintiu amor.

Un coleg ce trecuse pe lângă noi, ne-a întrerupt conversația. După depărtarea lui, „cuviosul“ Spi-ridon continuă:

„... și de câte ori o întănesc, me cufund așa ca în treacă în adîncul ochilor ei... și nu știu cum par că așa-mi vine să me plec spre ea și să respir pînă și cea din urmă moleculă a aerului cald ce iese din pieptul ei tiner. Iar ea își acopere repede fața, nu vrea să-i observ zimbetul ce i se furișează pe buze.

Apoi dacă ne mai depărtăm o leacă, me 'ntorc înapoi și o mai privesc odată prelung, așa cum ea, cu capul plecat în pămînt și cu cărțile subsuori. Și nu știu cum se face de tocmă atunci se uită și ea înapoi și măsoară cu ochii ei negri spațiul ce este între noi...

Atăta-i tot. Nu știu cine-i, nu știe cine-s. Știu că în toată ziua are să treacă de patru ori pe ulița doctorilor și poate și ea știe că și eu mai trec câte odată pe acolo...

Frate, tu nici idee n'ai, cât îmi dă de gîndit copila aia cu rochie scurtă. Și când îmi aduc aminte că am douezeci de ani impliniți... o, atunci așa-mi vine să me pipăiu, să văd dacă mai am cap ori nu... Vei ști și tu cătu-s de grozave chinurile celui dintiu amor!...

Isprăvind Spiridon își îfundă mînile pe după brău, suspină una și remase așa în tăcere privind vârful plopilor din fundul grădinii.

Eu me uitam nedumerit la el și cugetam în mine: Doamee, prostu-i Spiridon câte-odată!

O idee îmi trecu ca fulgerul prin minte; m'am oprit la mijlocul cărării și l-am întrebat zimbînd:

— Bine, frate, dar oare al cătelea „cel dintiu amor“ e acesta în viața-ți?

Spiridon băgase de samă gresala în care a că-zut. Avea înse un nărav: nici odată nu se lăsă bi-ruit. De aceea îmi răspuse:

— Am zis doar „cel dintiu amor?“ Iartă-mi prietino, am vrut să zic „cea dintiu iubire!“

— Nu înțeleg. Te tog, esplică-te!

Îmi spuse că el cunoaște trei graduri de iu-bire: dragostea, amorul și pe urmă adevărata iubire.

— Când ești îndrăgît — spunea el — atunci știi atăta că de pildă, eu me țin cu Miți, ori cu Anuța și așa mai departe.

Când ești amoretat, atunci scrii poezii, îți faci frizura după moda cea mai nouă, îți schimbi gulerul și cravata în toată ziua; și așa te plimbi în sus și jos pe la fereasta Dulcineii tale.

Iar când iubești — atunci inima-ți arde, atunci sufletul ți-se coboară în sufletul ei. E „dureroasă și dulce“ iubirea cea dintiu!

— Dar „cel dintiu amor?“

— Cel dintiu amor? A, asta-i altceva! Vei avea răbdare prietino, să-ți povestesc „cel dintiu a-mor“ al meu? A fost și acesta o frumoasă parte a vieții mele, ce nu o voiu uită nici odată!

Ne-am dus într'o parte lăturalnică a grădinei, ne-am așezat pe o laviță și ne-am aprins țigările, iar eu m'am făcut tot urechi:

— Ca să fie omul „amoretat“, începî Spiridon, trebuie să fi citit câteva romane senzaționale, apoi „Noul mic dor“ și câteva poezii de Eminescu.

Dragoste.

Se cere apoi să nu fi trecut de pe băncile școlii și pe urmă să-și găsească o Dulcineea.

Ce me privește pe mine, romane am citit, „Noul mic dor“ îl știeam pe dinafară, de pe băncile școlii n'am trecut, eram numai pe a cincea.

Dulcineea?! A, asta-i mai ușor de găsit, ales când îți stă la dispoziție un internat întreg de „Dulcineea“. —

Așteptam numai un prilej binevenit, ca din mulțimea de ochi ai internatului, să-mi aleg doi frumoși cum numai visă se pot. Imi plăceau mult ochii albaștri, pentru că în de aceștia am mai fost îndrăgît (nu amoretat!) și cu deosebire pentru că și eroina celui din urmă roman de „extraordinară senzație“ ce l-am cetit, avea ochi albaștri.

De câte ori eșiam la plimbare, eram muncit mereu de gândul cum aș putea găsi o eroină pentru „romanul de colosală senzație“ ce de sigur îl va scrie peste câteva sute de ani vre-un romanțier renumit — și care va purta titlul: Spiridon și... —

Într'o duminică me plimbam pe ulița lungă, cufundat în gânduri de acestea. Deodată me pomenește că trece pe lângă mine toată ceata Dulcineelor, cari eșiseră și ele la plimbare. Mi-am împins repede pălăria pe ceafă, mi-am trecut o mână prin păr, iar eu cealaltă mi-am pipăit cravata. Apoi răzâmat de o poartă, cu mâinile încrucișate pe piept, me uitam la fiecare Dulcinea în ochi.

Ele au trecut fără să me bage măcar în seamă —

— Nu-i bine, măi nene — gândiam — trebuie să fac ceva să le atrag privirile asupra-mi!

Am așteptat într'un colț al uliții, până când observai că Dulcineele se întorc iară.

Acuma nu m'am răzâmat de poartă, ci m'am dus pe uliță la deal până ce m'am întâlnit cu ele față în față.

Mi-am pus mâna pe o falcă, am făcut o față tristă — și așa cu capul în pământ treceam pe lângă ele.

Am izbutit. Dacă me văzură, toate oftară cu un glas: Vai, cum îl doare măseaua, săracu!

Ce fericit eram atunci! Da, toate Dulcineele s'au „amoretat“ în mine, — ce mai vrei dle?!

Totuș, ca nu cumva să mor de fericire, m'am mulțămît numai cu o copilă de treisprezece ani, căreia i-am dedicat tot „amorul cald al inimei mele tinere“.

De aci încolo apoi să fi văzut nopți nedurmite! Me zvârcoliam ca o șopârlă în patul meu, la anumite intervale scoteam câte un oftat prelung, ba nu arareori plângeam mai tare ca la infricoșata privire a celei dintiu secunde.

Planuri peste planuri, idei peste idei treceau atunci prin minte-mi și totuș nu me căutam să văd dacă mai am cap ori nu — ca acum bunăoară. Când mergeam la școală, treceam regulat pe lângă cuibul Dulcineelor, pe lângă cuibușorul Dulcinei mele. Și me uitam prin toate ferestile și dacă se întâmplă să o văd și pe ea prin vre-o fereastă, îi zimbiam cu drag, iar ea stetea serioasă: cunoștea — se vede — gravitatea momentului.

Eu imi aveam locuința la un rotar, a cărui grădină da în fundul grădinei Dulcineelor. Acolo me duceam cu „Latina“ ori cu „Greca“ în mână, de studiat inse, se înțelege, nu studiam nimic, fără me uitam pierdut prin crepăturile pălanului — și câte odată și peste pălan, la jocurile vesele ale co-

pilelor. Vedeam pe Dulcinela mea cum fuge ca o căprioară dintr'un capăt al cărării într'altul. Cum ridea de eu poftă câte odată — poate de bucurie că m'a văzut — ce mai știi... —

Sosise iarna cu bogăția ei de omăt, eră o iarnă aspră. Eră atât de frig cât nici nu mai cutezam să ies din casă așa fără treabă. Ori cât de cald să fie amorul, pe un frig așa de năprasnic nu-ți vine să-l mai scoți în vileag. Un coleg imi oferî o păreche de patine pentru trei pițule. Le-am cumpărat, bine știind că imi vor fi de folos vre-odată.

Da! Peste un an-doi! Dulcineia mea va fi mare, iar eu voi fi septiman. Și vom patină împreună pe riu, braț de braț — și câte șoapte dulci ne-om spune atuncea!...

În toată duminica mergeam pe riu, să me deprind în patinat. S'a întâmplat odată de Dulcineele veniseră la plimbare tocmai pe marginea riului.

— Acuma-i de mine gândiam — și alergam în sus și în jos pe ghiță, voiam să me vadă și să me admire Dulcineia inimei mele.

Imi și uitasei de picioare, ochii numai spre ea mi-i ațintiam. De aceea n'ai să te miri dacă deodată numai, m'am tezit într'o gărlă până la brâu.

Să fi auzit atunci risete, of, ristele ei, cari me făcură să-mi uit de frigul ce-mi pătrundea închieturile. Eram încă tot în gărlă, dar ochii de pe ea nu mi-i luasem și eram fericit, nespuse de fericit, că de și prin o tristă întâmplare am izbutit a-i face plăcere.

Da, Dulcineia mea, am suferit multe pentru tine, numai pentru tine!

Acuma eram sigur că și ea se prăpădește după ochii mei (nu după nasul meu, care ar face cinst și jupânului Rosenstein dela „Pisica albastră“). Alt-cum de ce ar fi ris?... —

— Acuma, — cugetam în mine — e sosită vremea să-i scriu. Da, să-i scriu! Să-i destăinuiesc tot focul ce me arde, toată durerea ce me mistuie... Numai una me strică, n'aveam săracu de mine nici un crițar (de altcum asta nu eră excepție). Am descoperit deci unui coleg planul genial al meu și acela într'adevăr mi-a și împrumutat — zimbind — o pițulă.

Am cumpărat cuvertă, hârtie și timbru și m'am pus pe scris. Am umplut o jumătate de coală cu versuri originale „ce mi le-a inspirat ființa ei angelică“ — și de cari acum nu-mi mai aduc aminte. Pe cealaltă parte am scris alte poezii localizate de mine, din cari imi mai aduc aminte de asta:

*„Pe podul riului am prins și am sărutat mai eri o
domnișoară,*

*„Iar azi au dat orășeni jalbă la doamna directoară
„Că domnișoarele stau când pe pod chiar ziua toată!“*

Am iscălit apoi cu semne grecești nedescifrabile, am învălit „epistola“ în doue foi din Tit Liviu, am băgat-o în cuvertă, am adresat-o și... am pus-o pe poștă.

De aci încolo toată ziua așteptam pe poștarul în ambitul școlii, în toată ziua așteptam respunsul mult dorit.

Trecură doue, trei și mai multe săptămâni, respuns ca 'n palmă.

La târgul de țară am cumpărat o minge de

gumi, o inimă cu zale de argint și o cruce de porțelan, cu scopul să i le duc ei.

Am și plecat către cuibul „fericirii mele“, când am pus înse mâna pe clanța dela porțiță, nu știu cum, dar așa o slăbiciune am simțit în toate închieturile, am simțit genunchii cum mi se îndoaie și... n'am cutezat să deschid...

Peste câteva zile am cercetat pe un coleg ce-și avea lozuința la o învățătoare de a Dulcinei. Nici n'am deschis ușa bine — și domnișoara învățătoare me intimpină zimbînd:

— A! Dle Spiridon, cam rar vii pe la noi. De altcum nu-i mirare, vei fi tare ocupat cu studiul și cu epistolele — de amor!

Am îngălbenit de năcaz — și pe urmă am roșit de bucurie. Îmi eră necaz că știe și ea durerile mele și în sfârșit me bucuram, știind că nu antipatia față de mine va fi îndemnat pe Dulcinea să nu-mi scrie, ci faptul ca ea nici n'a văzut scrisoarea mea.

— Și pe urmă — ce i-ai răspuns dșoarei „profesoare?“

— Nimica. Am tăcut ca peștele până m'a dăscălit una bună, apoi făr' de ai zice o vorbă măcar, am pornit-o rasna pe uliți la deal.

Întâlnii pe un coleg ce ducea niște mușchi de pădure subsuori. Mi-a spus că-i duce unei Dulcinei, care are trebuință de ei la fabricarea florilor artificiale de hârtie.

— Acuma-i de mine — îmi ziceam — și nici una nici alta fără ziua următoare am colindat-o toată prin păduri și am adunat un brățișor de mușchi cum nu se poate mai frumoși.

Dacă se inserase binișor am luat mușchii subț palton și m'am dus la Dulcinea. Aveam un curaj cum niciodată până atunci, am deschis poarta și am intrat.

Ajuns în curte, am dat peste câteva Dulcinele mai mărunte și le-am rugat să cheme pe Dulcinea mea.

Ea sosi împreună cu alte câteva de seama ei și o auziam cum șoptia cu ele coborînd treptele: Oare cine să fie ăsta?

Nu-mi credeam urechilor... ea... pentru care atâta am suferit, să nu-mi știe măcar numele?

S'a apropiat de mine. După salutările obișnuite:

— Cu cine am onoare?

— Spi—spi—piridon Cuca!

— Îmi pare bine. Cu ce ve pot servi?

Nu știeam ce să mai zic. — La urmă, văzând că nu-i altă scăpare, am scos mușchii de sub palton, i-am spus că am auzit că ar avea trebuință de ei și... i-am întins...

— Mulțămesc, îmi răspuse ea zimbînd a milă. Chiar astăzi am primit niște mușchi dela o prietenă de afară.

Și nici una nici alta, fără o luă pe trepte la deal rizînd cu hohote mari — iar pe mine me lăsă ea plouat în mijlocul curții, cu mușchii în mână.

Sunase clopoțelul de prânz, pornirăm deci către prânzitor. La masă m'am așezat cu scaunul lângă cuviosul Spiridon — l-am îmboldit odată în coaste și l-am întrebat de epilog.

— Epilogul? Ei bine, am ramas cu mușchii în mână. Nu știeam, învârte-se pământul cu mine ori

me învart eu cu el. — Am ieșit în uliță, am lăcrămat de ciudă, am aruncat mușchii la pământ și — am jucat un vârbune pe ei...

Și am jurat că n'o să me „amorzerez“ mai mult în Duleinee.

Teodor Lazar.

De ale Crăciunului.

Din poporul de pe la sate.

Colinde.

III

Cel din veci în lume se naște,
Și lume cu lumin-o dăruște.
Ca pe noi prentunecați,
Sa ne facă luminați.
Nu se 'ncepe acum anul,
Ca s'a născut nou împaratul,
Născutu-s'o saracul,
Supăra-se bogatul,
Irod, Irod.
Pe trei crai steaua-i povățuește,
În Vifleem ca să alerge,
Păstorii mai repede au aflat,
Decât craii ce-au alergat
Pe Isus, pe Isus.
Ia Iosif pe fiul sfânt,
Și Iugi în alta țară,
Până protivnici vor fi
Și sfârșitu s'a sfârșit.
Acolo-a fi, acolo-a fi.

IV

Sus acum ortacilor,
Voi diecii bunilor,
Lăudați și cântați
Și ve bucurați.
Cu păstorii dimpreună,
Și ne facem voe buna,
Că ni s'a născut Hristos,
Lumii de folos.
Nu s'a născut în polată,
Nici în curte desfatata,
Ci smerindu-se pe sine,
S'a născuț într'o poiată.
Iată iată 'ntr'o poiată,
Trei crai dela resărit,
Cu steaua-au călătorit,
Ca să-l vadă să-l cunoască,
Și ca să-l cinstească.
Haid dară diecilor,
Stați dara toți a cântă,
Că gazda colac ne-a da,
Colacu ne-a da — zice —
Fără cărnați nu ne-om duce.
Cinsti, cinsti-ne-or cinsti,
Cu husoșii ne-or veselî,
Cu petacii ne-or cinstî.
Maios¹ — gembeti² — nu-î părinte —
De véreș ne-duce aminte,
Colacu ne-a da — zice —
Fără cărnați — nu ne-om duce.

Culese în Ineu (Bihor).

Avram Igna.

^{1 2} Mațe umplute cu sânge și cu cărnuri.

SALON.

Muzeu istoric-etnografie în Sibiu.

Un act cultural de cea mai naltă importanță pentru neamul românesc se indeplinește în Sibiu. Actul acesta este întemeierea muzeului istoric-etnografic.

Pe cât de măreață, pe atât de îndrăzneată idea aceasta, ea devine totuș fapt grație stăruinței neobosite a fruntașilor cari au inițiat-o.

Generațiunea actuală care conduce Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român poate fi mândră de succesul acesta. Meritul este numai al ei; ei avem să ne închinăm cu respect și devotament.

Meritul acesta e mare și neperitor. De câte ori critica progresului nostru cultural va chema înaintea scaunului ei judecătorească pe fruntașii conducători de acuma ai Asociațiunii și-i va întreba: „Ce ați făcut pentru afirmarea culturală a neamului românesc? — aceștia totdeauna vor putea răspunde cu o negrăită mulțumire sufletească: „Am înființat muzeul istoric-etnografic“. Și judecata tuturor veacurilor va pronunța verdictul: „V'ați împlinit datoria de fii bravi ai neamului!“

N'au trecut decât șapte ani, de când o adunare generală a Asociațiunii a luat hotărîrea să se înființeze în Sibiu un muzeu istoric și etnografic și iată astăzi un măreț palat, ridicat prin contribuiri benevole, drept monument al idiomului românesc, vestește tuttora puterea noastră de viață.

Dacă toată națiunea ș-ar fi dat concursul la întemeierea acestui ășezământ cultural, palatul proiectat s'ar fi ridicat de mult; dar și cu ocaziunea aceasta, ca totdeauna, numai o mică parte a neamului s'a crezut dator să-și da obolul.

E bine, cu toate aceste, palatul e gata. Acum urmează înzestrarea lui.

Prezidiul Asociațiunii, prin președintele dl Iosif Sterca-Șuluțu, ne avisează că de oarece spesele zidirii trec peste suma colectată și înzestrarea muzeului iarăș reclamă alte capitaluri, a cerut și obținut dela ministrul de interne autorizațiunea d'a iniția colecte pentru muzeu în toată țara.

O listă de contribuire s'a trimis și redacției noastre, deci noi la rândul nostru facem apel la toți abonanții noștri, ca înoindu-și abonamentele pentru anul viitor să adauge o sumă oare-care și pentru Muzeul nostru național. Noi vom publica toate contribuiri și le vom înainta cu plăcere la locul competent.

O colectă aceasta la care trebuie să ia parte tot Românul, care ține să-și facă datoria de fiu iubitor al neamului.

I. V.

Dacă faci bine, uită-l; dar dacă ți se face, a-
du-ți aminte în totdeauna.

Cronică teatrală dela București.

Prejudecăți. — Piesă în 4 acte de dl Gr. Ventura.

După două luni, din cele șase cât ține stagiunea, direcțiunea Teatrului Național, s'a îndurat, în sfârșit, să reprezinte publicului o piesă originală.

Aseară s'a jucat piesa dlui Gr. Ventura, „Prejudecăți“.

Până la un punct, piesa, ca fond, nu este rea; are un cusur înse: este o piesă cu două etaje, dacă me pot exprima astfel.

În subiectul piesei, eminentul confrate caută să biciuiască prejudecățile stupide de care suferă societatea noastră din timpurile cele mai vechi.

Doamna Elena Florentin, o femeie cu un trecut cam svăpăiat, are un copil din flori, pe Radu Cernea, pentru care a făcut adevărate sacrificii spre a-l crește și a-i da cultura necesară.

Întors dela Paris, Radu debutează în mod strălucit în cariera de avocat și promite să devie un băiat în fața căruia stau deschise, largi, porțile viitorului.

Dar, nici fericirea mumei, care vede cu bucurie reușita ostenelelor și sacrificiilor ei, nici fericirea copilului nu poate fi desevărsită, din cauza prejudecăților.

Radu este bastard!...

N'are o stare civilă regulată, așa cum o cere societatea și conveniențele ei.

Prietenii și cunoscuții în diversele convorbiri, fac adesea ori aluzie la origina lui, lucru, care, pe el, băiat simțitor, îl face să sufere.

Elena Florentin nu este nepăsătoare la suferințele fiului ei; le simte, le ghicește, le suferă și ea împreună cu el și adesea ori întreabă pe doctorul casei, Stârcea, și pe limbutul prieten al lui Radu, anume Alexandru Costiescu, de cele ce se vorbesc în oraș pe socoteala ei și pe a lui Radu.

Ca unic mijloc pentru a scăpa de această perzeuție a societății și de conveniențele ei, Elena Florentin găsește că este acela de a-și însura copilul.

Tot prin limbutul Aleăndru Costiescu află că Radu iubește pe Eliza, fiica senatorului Predeanu, cu care fiul ei proiectase o căsătorie.

Senatorul, om încătușat în lanțul prejudecăților, se opune la această căsătorie, pentru motivul, că Radu n'are o stare civilă în regulă, adică poartă numele mumei sale.

Refuzul este teribil, atât pentru fiu, cât și pentru muma.

În urma unei explicații ce are loc între Radu și senatorul Predescu, explicație din care rees simțemintele nobile ale celui dintiu, din care se pune în evidență iubirea pe care Radu o are către muma sa, tatăl Elizei, care la început eră atât de inflexibil, rămâne mișcat când vede în Radu un suflet atât de nobil și consimte să-i dea fiica.

Acesta este primul etaj al piesei.

În etajul al doilea, subiectul continuă, arătându-ne cum la o petrecere — ultima petrecere de becher — un prieten înzultă pe muma lui Radu, lucru pentru care se cere o eșire pe teren.

Prietenul refuză să se bată cu Radu, pe motiv că este bastard și chestiunea se supune unui juriu de onoare, care hotărăște ieșirea pe teren, ieșire în care Radu își pierde viața, în ajutorul nunței sale.

Cu aceasta se sfârșește etajul al doilea al piesei. Am zis dela început, că piesa dlui Ventura are doue etaje, înțelegând prin aceasta, doue piese într'o piesă: una care se sfârșește la actul al doilea și alta care se sfârșește la actul al patrulea.

Ca subiect, piesa este cât se poate de bună, afară de piesa nr. 2, bine înțeles. Eminentul confrate biciuește prejudecățile, voind să arate că ele nu fac societății decât reu. Cu alte cuvinte, piesa are un subiect de cea mai înaltă morală și ca atare, eră necesar ca ea să se sfârșească în mod satisfăcător pentru public.

Biciuești prejudecățile, foarte bine, dar de ce să strici efectul piesei, omorând tocmai personajul cel mai simpatic publicului?

Dacă piesa este ca subiect moral, de ce nu lași ca să triumfe morala, spre mulțumirea și a publicului și a persoanelor pe cari le reprezintă în fața lui?

De ce să scoți neapărat o dramă, de acolo de unde o simplă *piesă* ar fi fost mult mai nimerită?

Eră bine, — și vorbesc după părerea publicului — ca actul al treilea să fi fost pus înaintea actului al doilea, în împrejurări cari s'ar fi putut concordă, iar actul al treilea să fi fost în locul actului al doilea, care se încheie prin consimțământul lui Predeanu de a da fiica sa lui Radu, care a luptat atât de mult moralicește pentru a o obține. Actul al patrulea trebuia sacrificat.

Așa cum este alcătuită piesa acum, s'ar părea că la actul al doilea ia sfârșit pentru a continuă în actul al treilea o altă piesă, cu acelaș subiect care tocmai atunci când publicul este mai mulțumit vine de-l intristează prin o provocare la duel și prin moartea eroului mai simpatic.

Cel puțin lucrul acesta nu este permis, mai cu seamă unui autor atât de experimentat ca eminentul nostru confrate dl Gr. Ventura.

În definitiv, ca lucrare literară „Prejudecăți”, merită atențiunea publicului; ca piesă de teatru înse, unde fiecare personaj și fiecare scenă trebuie să aibă o rațiune, în așa fel încât să mulțumească publicul, este slabă.

O remarcă: Găsesc că în actul întâu, acolo unde prietenul lui Radu, vine să spună mumei acestuia că este dezconziderată de societate, fiind că n'a fost cinstită în tinerețe, scena nu este de loc la locul ei.

Înțeleg ca cuvintele pe cari prietenul lui Radu le aruncă cu atâta nepăsare în fața mumei prietenului seu, să fie spuse, dar prin gura doctorului, care este mult mai bătrân și care putea permite asemenea lucru, ca om în vârstă și ca prieten al ei.

Dar un tiner prieten al fiului gazdei să spună lucrurile acestea — sub cuvânt că este sincer — nu; riscă să fie considerat ca un impertinent.

Artiștii și-au jucat rolurile cu conștiințiozitate.

D. Demetriade, în rolul lui Radu a fost mult mai bine ca în alte roluri, de acelaș gen.

Dna Demetriad, de asemenea a fost cât se poate de bine în rolul Elenei Florentin, și a avut scene în care a mișcat publicul până la lacrimi.

De dl Liciu și Notara, nu mai vorbesc; în rolurile de aseară nu li se poate face decât laude.

Bine a fost și dl Sturdza, în rolul doctorului Stârcea, precum și dl Paciurea în rolul moșierului Itatopol.

Dșoara Titi Gheorghiu ar fi trebuit să fie pu-

țin mai caldă în rolul dsale, care cerea, în unele momente, cu toată tăria de caracter a Elizei, mai multă căldură, mai mult transport, mai multă durere în momentele critice, prin care eră forțată să treacă starea sa sufletească.

(Oronica.)

Duțu.

Să se mărite o fată de 30 de ani?

Nu toate fetele au norocul să se mărite tinere. Unele trec și de 25 ani, când li se poate cântă „I-saia dântuește”.

Deunăzi în o societate s'a discutat chestiunea, ca fetele sau să se mărite la timp sau nici odată.

Un domn a fost destul de negalant să susțină că o fată care a atins etatea de 30 ani, face mai bine dacă nu se mai mărită. E irevelant dacă bărbatul ei e tiner sau bătrân, bogat ori sărac. Căsătoria aceasta nu poate să fie fericită.

Ea va stăruî să fie doamna casei, dar nu va izbuti să fie și nevasta bărbatului.

Dacă e bogată, s'a deprins să-și petreacă timpul cu distracții; față de casnicie va fi nesimțitoare și tocmai aice residă adevărata fericire.

Dacă ea trebuie să-și agonisească pânea de toate zilele, are să aparțină femeilor emancipate și adoară independența. Ce poate să-i ofere căsătoria în etatea aceasta?

Fata de 30 de ani poate să fie cea mai bună în lume, dar nu mai e capabilă să se acomodeze bărbatului. Caracterul, inclinațiunile i s'au învârtosat, de aceea face mai bine dacă rămâne fată.

X. Y.

LITERATURĂ.

Academia Română a ținut vineri la 2 decembrie n. ședință publică. Cu asta ocaziune dl St. Hepites a dat câteva explicațiuni asupra unei lucrări a dlui Han, cel mai de seamă climatolog, în care se vorbește de climatologia din România. Dl Gr. Ștefanescu a făcut o importantă comunicare asupra remășițelor lui *Dinoterium Giganteum*, găsite în România și cari reproduse în gips figurează azi în cele mai mari muzee din străinătate. Președintele dl I. Kalinderu a felicitat apoi prin cuvinte foarte călduroase pe dl Gr. Ștefanescu la jubileul seu profesoral de 40 ani. Dl Gr. Ștefanescu a mulțumit prin cuvinte bine simțite.

Conferințele Societății femeilor române. Societatea femeilor române din București organizează o serie de conferințe academice, cari se vor ținea în sala societății de geografie dela Ateneu. Prima conferință s'a ținut luni la 22 novembre (5 decembrie) și se vor continuă aproape în toate zilele până la Crăciun. Luni a vorbit arhiepiscopul Nifon, vicarul mitropoliei, despre „Creștinismul și foloasele aduse omenirii”; marți, episcopul Atanasie de Rimnic despre „Mitropolitul Veniamin Costache”; mercuri dl N. Iorga despre „Istoria universală”; astăzi vineri dr. Gr. Danescu despre „Călătoriile celebre de exploarațiune”; mâne sâmbătă prof. D. Bungețeanu despre „Chestiuni științifice”; duminică părintele Na-

zarie, profesor universitar: „Morala creștină“. Pentru săptămânile viitoare s'au înscris dnii: Ovid Densușianu, D. Onciul, dr. Urechia, I. Scurtu, Rădulescu-Motru, D. Burileanu, N. Iorga, D. Mehedinți, Gr. Dănescu, D. Bungețanu, arhiepiscopul Nifon, părințele Nazarie. Deci nici o femeie. Conferințele se vor continua și după Crăciun. Vor fi cam o sută. Unele se vor ținea seara la 5¹/₂, altele la 8¹/₂. Domnii nu sunt admiși decât la conferințele de seară; cele de după miezăzi sunt rezervate esclusiv doamnelor și domnișoarelor.

Istoria Românilor bănățeni. De dr. theol. George Popoviciu, protopresbiter ort. român în Lugoj, a scos la lumină în Budapesta, cu tiparul tipografiei „Poporul Român“, o valoroasă scriere istorică. Sub titlul „Istoria Românilor bănățeni“ autorul ne prezintă un compendiu bine studiat al temei sale. Documente nouă nu produce, dar utilizează cu o sîrguință minuțioasă tot ce s'a scris în obiectul acesta în diverse limbi. Studiază, critică și de multe ori combate părerile ivite pîn' acuma și astfel stabilește adevărul. Publicul românesc, (care citește și românește,) de sigur va primi cu plăcere această lucrare. Prețul pentru Austro-Ungaria 6 coroane, pentru România 7 fr. Plus porto.

Edițiunile nouă ale librăriei Ciurcu. În editura librăriei Ciurcu în Brașov au apărut: „Despre portul românesc“ și alte trei piese teatrale, cu câte 4 persoane, precum și Un dialog comic pentru școlari și școlărițe, de Maria Drăgan învățătoare. Prețul 40 fileri. — „La Crăciun“ dramă în 3 acte, localizată, fără a se numi autorul și „Pictorul fără voce“ comedie într'un act, de Antoniu Popp. Prețul 30 fil. — „Vine Vlădica“ comedie în 3 acte de Antoniu Popp. Prețul 40 fil. — „Colinde, Poezii“ și „Versuri funebreale“ de Maria Drăgan. Prețul 20 fil. — „Dujmănoasa“ piesă teatrală într'un act, pentru ajunul Crăciunului, compusă de Maria Drăgan. Prețul 16 fileri.

Calendarul din Caransebeș. În editura tipografiei și librăriei diecezane din Caransebeș a apărut „Calendarul Românului“ pe anul comun dela Christos 1905“. Prețul 50 bani (25 cr.) Pe lângă partea calendaristică, însoțită de Povește economice, Prevestirea timpului, și Notițe, Calendarul conține: Cronologia, Genealogiile caselor domnitoare, Tabela taceșelor de poștă și telegraf, apoi Șematismul diecezei Caransebeșului având în frunte o biografie cu portret a Prea Sfințitului Domn episcop Nicolae Popea. Partea literară cuprinde: Din ale neamului nostru (urmare din anul trecut); Mihail Popovici (cu portret); Ștefan-cel-Mare; Legende despre Ștefan-cel-Mare; Serbătoare (schiță); Coriolan Bredicean (cu portret); Viața în Albania; Biserica catedrală din Caransebeș (cu iconă); Dimitrie Brumariu (cu portret); Cei doi frați; Datini, din cari izvorește sărăcia la poporul român, și combaterea lor; Trăilă Stroescu (cu portret); Rozuna Doamna florilor (poveste); Prânzul. Partea economică cuprinde: Creșterea viteilor; Despre darurile urzicilor. Urmează apoi Sfaturi. Casa orașului din Caransebeș, Poezii, Felurimi, Consemnarea târgurilor din Ungaria și Ardeal. Anunțuri.

Curs complet de corespondență comercială cu explicarea terminilor comerciali de I. C. Panțu, a apărut. Ediția a doua prelucrată și augmentată I-XI +322 pagine. Tipografia A. Mureșianu. Aceasta carte e scrisă pentru comercianții noștri, pentru func-

ționarii de bănci și pentru conducătorii băncilor. Conține explicații asupra comerțului de mărfuri și de bancă, tractează afacerile cu cambii și conturile curente. La sfârșit are un vocabular, care conține peste 500 de termeni tehnici comerciali, cu explicațiile de trebuință. Este o carte folositoare pentru toți, cari au afaceri comerciale și daraveri cu băncile. Se poate procura dela librăria Ciurcu din Brașov cu prețul K. 3:50

Pentru copii. În editura lui W. Krafft în Sibiu au apărut *Cărți de icoane* cu totul nouă și confecționate în chromotipie și anume: „*Multe de toate*“, o carte cu numeroase icoane și cu text explicativ, care ține seamă de gradul de pricepere al copiilor mai mici; format 8° mare, cu învălitoare drăgălașă, cuprinzând 6 foi; prețul C —80. — „*Animale domestice*“, format 4°, 8 foi în scoarțe tari; prețul C 1.50 cuprinzând o serie de animale domestice și „*Din grădina zoologică*“, format 4°, 8 foi în scoarțe tari; prețul C 1.50, cu cele mai însemnate animale sălbatice, reproduse toate în icoane lucrate cu îngrijire deosebită; aceste cărți au mențiunea de a deșteptă interesul copiilor pentru natură, de a înlesni instruirea lor și de a-i îndemna la gândire.

Ziaristic. „*Poporul Român*“ de la anul nou va apărea de două ori pe săptămână, având și un supliment umoristic intitulat „*Cucul*“ care va apărea de două ori pe lună, redactat de Nicu Stăjărel.

Abecedar. A apărut la Sibiu în editura librăriei Iosif Drotleff cartea școlară intitulată: „*Nou abecedar românesc*“ de Vasile Petri. Edițiunea XV. Prețul 50 fileri.

TEATRU ȘI MUZICĂ.

Festival la Teatrul Național din București. La 14/27 decembrie se va da la Teatrul Național din București un festival artistic și național, pentru încheierea serbărilor date cu prilejul celui de al patrulea centenar dela moartea lui Ștefan-cel-Mare. Data aceasta totodată este aniversarea bătăliei dela Baia, din 14 spre 15 decembrie 1462, când craiul Ungariei Mateiaș a fugit primind o săgeată în spate. Din programa festivalului se amintesc următoarele puncte: „*Cuib de șoimi*“ poem dramatic în versuri de I. C. Bistrițeanu; „*Dumbrava roșie*“ scenă nedidă, de V. Alecsandri, adaptată chiar de autor după epopeia sa cu același nume; „*Domnița Olteia*“ poemă dramatică de Ludovic Daus; „*Mama lui Ștefan-cel-Mare*“ poem muzical de G. Dima, cântat de corul societății corale române „*Carmen*“ sub direcțiunea dlui D. G. Kiriac.

Ședința festivă a societății Petru Maior. Cu bucurie vedem că tinerimea noastră dela institutele mai nalte și anume cea din Viena, Budapesta și Cluj, este la înălțimea sa aranjând ședințe și conferințe literare. Societatea de lectură „*Petru Maior*“ a tinerimei române din Budapesta va aranja sâmbătă la 10 decembrie n., în memoria patronului ei, ședință festivă în sala otelului „*Royal*“. Program: 1. N. Popovici: „*Cântec de seară*“, executat de corul societății. 2. „*Curențe culturale la noi în secolul XVIII*“, disertație de Ilie Minea, stud. în filoz. 3. Haydn: „*Symphonie II*“, cvartet de viole, violă și cello. 4. F. Paolo Tosti: „*Vorrei morire*“, solo de tenor, esec. de Daniil Vasu stud. în drept, acompa-

niat la pian de Aurel Iorga, stud. în med. 5. „La stână”, schiță de Sebastian Stanca, stud. în filos. 6. V. Abt: „Seara”, esec. de corul societății. 7. I. Mureșan: „Poptpouriu românesc”, esecutat de orchestra societății. După program, cină comună à la carte. Suntem convinși că publicul românesc va sprijini cu căldură laudabila întreprindere a tinerimei române din Budapesta.

Teatru în Bonțida. Tinerimea din Bonțida a dat la 27 novembre n. o serată teatrală-declamatorică sub conducerea învățătorului Nicolae Hamsea. S'au jucat piesele: „Norocu 'n casă” și „Ruga dela Chiseteu” comedie populară într'un act de Iosif Vulcan. S'au declamat și câteva poezii umoristice. După teatru a urmat dans.

Piese pentru țărani. Casa școalelor din București a publicat concurs pentru cea mai bună piesă de teatru, cu subiect țărănesc, scrisă în o limbă ușoară românească, spre a putea fi jucată la sate. La concurs s'au prezentat peste 50 de manuscrite. Toate au fost predate spre esaminare dlui Ales. Vlașuță. (Săracul! Red.)

PICTURĂ.

Prof. Octavian Smigelschi prin Bucovina. Din Suceava (Bucovina) se serie „Drapelului”: Luni în 21 I. c. n. a sosit aici dimpreună cu dna prof. Octavian Smigelschi, care a întreprins o călătorie prin România și Bucovina în scopul cercetării unor monumente, prin care se păstrează încă pictura bizantină. Dsa a cercetat mănăstirile Arges, Cozia și toate bisericile din București și Iași, între cari și cele doue de curând restaurate (Trei Ierarhi și Sf. Nicolae domnesc.) În Bucovina a cercetat mai intiu bisericile din Suceava, (vechea mitropolie, biserica Mirăuților, Sf. Dumitru), apoi biserica par. din St. Ilie zidită de Ștefan Vodă și mănăstirea Dragomirna. De aici dsa a plecat la Cernăuți și Sucevița. În București prof. Smigelschi a fost oaspele prof. N. Iorga, iar în Suceava al P. C. S. păr. igumen Gheodeon Balmoș. Atât în Suceava, cât și în împrejurime, iarăș corespondentului dvoastre i-a revenit onorul de a servi iubiților oaspeți ca cicerone. La vederea fotografiilor de pe unele tablouri ale catedralei din Sibiu, precum și informații deja din studiul dlui dr. Valeriu Branicea asupra talentului și creațiilor dlui Smigelschi, pricepătorii bucovineni în arta picturii au aflat atât originalitate în concepțiunile tinerului profesor, încât și-au exprimat dorința să-l vadă cât mai în grabă restaurând și împodobind cu măestrul seu penel bisericile și mănăstirile bucovinene, aceste prețioase monumente de evlavie ale vechilor voievozi moldoveni.

Pictura bizantină. Dl Sp. Haret, ministrul cultelor și instrucțiunii publice în România, va creă în curând o bursă pentru studiarea picturii bizantine în străinătate: la Veneția, Athos, Ravena și Roma. Aceasta, în vederca lucrărilor de restaurare a monumentelor istorice din țară, pentru cari nu sunt încă pictori speciali.

Expoziția pictorului Ținc la Plocești. Pictorul Ținc, fost măestrul de desen la liceul din Plocești, a aranjat acolo o expoziție de tablouri, între cari și mai multe portrete de ale personajelor din orașul acela.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Sinod protopopesc gr. cat. mixt în Cluj. Aflăm din „Gazeta Transilvaniei” că în 1 decembrie n. s'a ținut în Cluj sub prezidiul părintelui protopop gr. cat. dr. Ilie Dăian un sinod protopopesc mixt, adică luând parte afară de preoțime și câte doi mireni din fiecare parohie. Felicitând din toată inima pe distinsul protopop al Clujului, care a convocat acest sinod, dorim ca astfel de sinoade să se țină și în dieceza Orăzii-mari, căci dacă se poate la Cluj, de ce să nu se poată ținea și la Oradea-mare și aiurea în aceasta dieceză? În acest sinod, între altele dl Vasile Hossu, jude la tabla regească a prezentat moțiunea, ca sinodul să-și exprime dorința, de a se acordă mirenilor loc în viața organică a bisericii, în sinoade diecezane mixte. Moțiunea aceasta luându-se la desbatere, după câteva modifițiuni stilare s'a primit cu majoritate de votuai în senzul, ca I. P. S. Sa mitropolitul să convoace sinod mixt și în înțelegeri cu ceilalți arhieriei se prepare convocarea unui congres mixt al întregii provincii mitropolitane.

Jubileul dlui profesor Gr. Ștefanescu. Săptămâna trecută s'au implinit 40 de ani de carieră-universitară a dlui profesor Gr. Ștefanescu, decanul facultății de știință din București. Acest act s'a serbat la universitatea numită cu solenitate, luând parte decanii și profesorii facultăților și alți profesori, domni și doamne din societatea bucureșteană, actuali și foști elevi ai jubilarului, un număr mare de studenți și studente. Intiu a luat cuvântul dl Saba Ștefanescu, directorul liceului St. Sava, relevând meritele dlui profesor Gr. Ștefanescu în cei 40 ani de carieră universitară și oferindu-i ca omagiu, din partea foștilor sei elevi și a actualilor sei colegi de universitate, un album cu fotografiile tuturor acestora, precum și o medalie comemorativă. Dl prof. Gr. Ștefanescu a mulțămît foarte emoționat. Apoi dl profesor dr. Istrati l-a felicitat din partea profesorilor facultății de știință. Dl profesor Pangratti vorbește din partea societății de știință. Dl Al. Ionescu, student al facultății de știință, vorbește în numele colegilor sei. Dl profesor jubilar a mulțămît asistenței, primind felicitările tuturor. Seara foștii elevi și colegii de universitate i-au oferit un banchet.

Mauzoleul lui Mihailu Viteazul. La mănăstirea Dealului de lângă Țirgoviste s'a ridicat un mauzoleu lui Mihailu Miteazul. Inaugurarea acestuia se va face în duminica viitoare. Asociațiunea generală a studenților universitari români din București va organiza o caravană pentru ca toți studenții să serbătorească memoria marelui erou național. În Țirgoviste se va face pelerinilor o frumoasă primire.

Promoțiune. Dl *Cornel David* din Orăștie a fost promovat la universitatea din Budapesta doctor în medicină.

G E E N O U ?

Reuniunea femeilor române pentru ajutorarea văduvelor sărace din Brașov și Săcele își va ținea adunarea generală în 13 decembrie n. după miazăzi la 3 în sala festivă a gimnaziului românesc. Prezidenta reuniunii e dna Balata Bleban, secretarul dl dr. I. Blaga.

Moartea fratelui regelui României. Principele Frideric de Hohenzollern, fratele regelui României, a încetat din viață la 2 decembrie n. în Neuwitelsbach, în etate de 61 ani. Reposatul eră general de cavalerie germană „à la suite“, în al 2-lea regiment de dragoni ai gardei și în regimentul de ulani. A fost căsătorit în 1879 cu principesa Luiza de Thurn și Taxix. La înmormântare s'au dus din București principele Ferdinand și principesa Maria. Curtea regală română a luat doliu pe timp de trei luni.

Consumația portocalelor. Se știe că portocala e un aliment foarte hrănitor și bun. Înainte eră un obiect de lux, acum inse după următoarele date putem vedea că a devenit un aliment foarte mult consumat. Astfel în Anglittera s'a importat anul trecut 3 milioane chintale de portocale spaniole. În Franția 759.000 chintale. Socotind pe cap de locuitor, escep-tând inse țerile cari produc portocale, vedem că: Englezii consumă câte 20 portocale de fiecare om; Francezii câte 12; Austriacii câte 9; Elvețienii câte 6; Germanii câte 4. Rușii nu consumă decât 1 de fiecare om. Spania indetulează consumația Franței și a Angliei; Austria și Germania importă din Italia. Italia a produs anul trecut 4 miliarde și 900 milioane de portocale. America a înțeles foloasele ce ar putea să tragă dintr'un aliment așa de mult consumat, încaț a plantat foarte mulți portocali în California și Florida. Un portocal produce în mijlociu 260 fructe. Sunt pomi în Italia cari produc până la 1000 de fructe.

Au murit: *Paraschiva Stoica* n. *Șoica*, soția învățătorului penzionat *Ioan Stoica* din Rotbav, co-

În tipografia „Poporul Român“
din Budapesta

a apărut cel mai bun, cel mai bogat și cel mai
ieftin călindar românesc

CĂLINDARUL „POPORULUI ROMÂN“

pe 1905.

Acest călindar 210 pagini, format oc-
se estinde pe 107 ilus-
tratii foarte frumoase lucrate după cele 40 de
mai bune icoane; conține peste
articole esite din peana celor mai buni scriitorii tineri
români, articoli foarte interesanți ins'ructivi
despre dări, procese, legea de întruniri și reunioni,
tabele despre calcularea cametelor și statistice
pline de interes pentru ori cine, descrieri frumoase și
atrăgătoare și alte multe articole.

Prețul acestui călindar e numai 40 fil. plus 10
fileri spese de postă. Cei ce comandă mai mult de 15
esemplare primesc 15% rabat, iar spesele de postă
le supoartă editura.

Recomandăm deci tuturor cetitorilor nostri să
cumpere acest călindar, care este unic în felul lui.

Comandele se fac cu rambursă sau trimițându-se
banii inainte la

Administrația „Poporul Român“

(3-3) Budapesta, VII., Amazon-u. 6-8.

mitatul Brașov, mama dlui *Dionisiu Stoica* prim-
redactor al foii „Poporul Român“ și colaborator al
nostru, care tocmai în ajunul morții îi adresase poe-
zia pe care o publicăm în numărul acesta, — la
13/26 novembre, lăsând în mare jale familia: —
Ioan Broju, capelan militar și asesor conzistorial,
în Sibiu, la 5 dec. n. în etate de 40 ani; — *Ge-
orge Băiaș*, fost comerciant în Caransebeș, în săp-
tămâna trecută, în etate de 90 ani.

Cea mai clară dovadă, că cartea este bună, o arată tre-
cerea mare, pe care o are aceea carte. O trecere deosebită a
avut dela început **Călindarul Poporului Român** ce apare în
Budapesta. Nici unul dintre calendarele românești nu s'a
putut ridică la o trecere așa mare ca acesta. În anul I s'au tre-
cut 15 mii esemplare, în anul al doilea 25 mii. Cauza este, că
întotdeauna a dat cetitorilor un material cât se poate de bogat
și variat. În anul acesta a apărut în 40 mii esemplare cu cu-
prins mult mai interesant ca până acum. Conține articole despre
legi, despre procese, dări, despre războiul ruso-japonez, tabele
despre calcularea cametelor și statistice pline de interes, arti-
coli literari scriși de scriitorii tineri distiși, însoțite toate de
peste 100 ilustrații frumoase. Se estinde pe 210 pagini și se
prezintă într' o haină foarte frumoasă. Costă numai 40 fileri,
plus 10 fileri porto postal. Dela 15 esemplare în sus se dau 15
procente rabat plus spelese de postă. Se află de vânzare la
Tipografia „Poporul Român“ în Budapesta VI., Amazon-u. 6-8.

Proprietar, redactor respunzător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDÁS NR. 14/296 b.)

O cumpănă de casă gratuit.

Din cauza imbulzei mari de mărfuri în magazinul

meu, furnisez cu prețuri fabuloase
de ieftine
mărfurile mele de argint
mexican și anume:

- 6 cuțite de masă
- 6 furchițe
- 6 lingure
- 12 lingure de cafea
- 6 cuțite de desert
- 6 furchițe „ ”
- 1 lingură de scos supă
- 1 „ „ „ iapte
- 2 elegante feșnice de salon

46 bucăți la olaltă numai cu 6 florini
50 cruceri.

Afară de aceste fiecare cumpărător primește ca dar
gratuit și cu garanță o cumpănă de casă de o putere de
12½ ch.

Argintul de mexico este un metal alb și din lăuntru,
pentru a cărei calitate primesc garanță pe 25 ani. Expeda-
rea se face sau trimițându-se banii inainte sau cu rambursă
postală din magazinul european.

Auffenberg Fözsef

Budapest VI, Huszár-utza 6/F sz.

Pentru 5 coroane

trimit 4½ chile (cam 50 de bucăți) de

SĂPUN DE TOALETĂ

din flori de trandafir, lilie, iorgovan, viorele, re-
zeda, iazmin și lacrimioare. După primirea bani-
lor sau cu rambursă postală, expedează

AUFFENBERG FÖZSEF

11-12

Budapest VI, Huszár-uteza 6/F sz.